

PRZEPADAĆ (85) *vb impf i może pf*

impf (84), *może pf* (1) [w znac. 5. *GlabGad*].

e oraz drugie a jasne; w *inf* -pa- (3), -pã- (1) *SarnStat* (3:1); w pozostałych formach -pã- (46), -pa- (1) *Mącz*.

inf przepadać (5). ◇ *praes i może fut* 1 sg przepadãm (4). ◇ 3 sg przepadã (63). ◇ 3 pl przepadają (9). ◇ *praet* 3 sg m przepadãł (1). ◇ 3 pl subst przepadały (1). ◇ *fut* 3 sg n będzie przepadało (1). ◇ *con* 3 sg m by przepadãł (1). ◇ [part *praes act* przepadając.]

Sł stp brak, Cn notuje, Linde także XVII – XVIII w.

1. Przechodzić, przedostawać się przez wierzchołek (góry, wzniesienia) na drugą stronę (1) :

Zwrot: »na drugą stronę przepadać« (1): ktore [ryby] na gory nad Morzem będące z wody wyłkakuia, [...] tak iż też na drugą stronę gor przepadaia [in partem alteram prolabant et cadunt] *MiechGlab* 61.

[*Przen [co]*: Teraz sie [dusza] nieśmiertelna/ ciełzy do woli [...]. Grob dułze/ zołtãwiwłzy swoiey ná ziemi/ PRZEPADA gorę świetną/ gwiazdami złotemi *KmitaTreny* C2.]

2. Spadać w dół przez coś; *cadere, praecipitare deorsum Cn [przez co]* (1) : tedy [ryby] wnida do fkrzynie/ pod piętrã. A przed piętry tedy nie mogą wzgóre wyniść [...]. A bowiem wodã idęcy tą fkrzyniã przez ty piętrã przepada/ niźli do kónca fkrzynie dóydzie *Strum* K2v.

3. Wnikać do wnętrza, przedostawać się do czegoś; *ad interiora accedere, penitus intrare, penetrare, pervadere, transire Calep; interfugere, perfluere, translabi, transvolare Cn* (1) : Penetro, Pervado, transeo, ad interiora accedo, quasi penitus intro – Przenikãm, przepadam. *Calep* 772a.

[*Zwrot*: »[komu] do wnętrza przepadać«: A náłz go [Moskwicina, Niemca] męzny włarłz tylko raz fkołztuie [...]. Skoro z wielkiego pędu w weń drzewem zãwãdźi/ Alić go z kołmatego fryzã zãraz zładzi. A tak mu ołtra łztukã do wnętrza przepada/ A on nędzny żywotã zãrazem połtrada. *ZbylP Rozm* C2v.]

[*Przen [przez co]*: Co gdy włtyłzãłto Połpolłtwo potrwozoné w łobie łerce miãłto/ A zimny łtrãch przez wntętrzné kołci im przepadãł [gelidusque per ima cucurrit ossa tremor II 120]/ Komuby łzło o żywot/ kogo Phębus żãdãł. *VergKoch* 38 (*Linde*).]

4. Przepływać obok czegoś a. przed czymś; *perlabi, praelabi, translabi Calep* (3) : Perlabor, Lapsu ingredior, incedo, vehor, penetro – Przepadam, przeiezdżãm. *Calep* 784a; Praelabor, Ante labor, praeterfluo – Przepadam, vpliwam. *Calep* [834]b, 1080b.

5. O deszczu: padać a. spaść od czasu do czasu (2) :

Fraza: »deszcz przepada« = *alternat caelum a. pluvia vel serenum, alternis pluit vel serenat Cn* (1): Czemu włzitkie inłze naci lepiej sie kochaiã przy mokradlni. (–) Dla potrzeby wilgołci ktorã w łię ciãgnã, przeto też one mniej rołtã gdy dełzcz nie przepada gdyż po dełzczu iędrnieyłze bywaiã. *GlabGad* I3v.

Zwrot: »dđdżem przepadać« = *obfitować w deszcze* (1): Wiołna pogodna ale wietrzna. Lato będzie dđdżem przepadało. Iefieñ mierno łucha. *LudWieł* B.

6. *praw.* Ponołic karę zasãdżonã wyrokiem sądu, płacić karę a. tracić na rzecz strony wygranej [w tym: *co* (73), *ile* (43)] (75) : A gdyby kupiec albo krãmãrz zã iakã kupiã pieniędzy drobnych brãc niechciał/

taki kupią trąci do nas. Kiedyby kmieć niechciał brąć drobnych pieniędzy tedy wiárdunk przepada/ á krámarz pułgrzywny. *UstPraw* E3, K2; a Gdy by vczywy Andrafz nyefzolowłky nyepolołzy [!] ty svmy wyfzy opifzany: [...] vczywemu Malchrowy: ten Andrafz przepada ten dom na wyeky *ZapKościér* 1586/64, 1580/14, 1582/28, 1584/43v; A ktoby imo tę vchwałę chodźił z nią [z *rusznicą*] w mieście/ vrząd Stárości ma ią wźiąć y z winą: á ktoby iey dąć niechciał/ tedy dwoię czternaście grzywien przepada *SarnStat* 500; KToby zabił *plebeium hominem rusticanum* ízláchćić/ przepada trzydzieści grzywien *SarnStat* 615, 675, 1272 [2 r.].

przepadać do czego (2): *KochPs* [217]; nikomu zgóła nie ieft wolno fráček tych/ IANA KOchánowłkięgo/ nápotym drukowác [...]. Ktoby ináčey vczynił/ wźytki xięgi trąci/ y winę do fkárbu Ieo Królewłkię Mćzi w przywileiu miánowaną przepada. *KochFr* [135].

przepadać komu (43): *ZapWar* 1536 nr 2492; *Diar* 96; ináčey kthoryby Miefzczánin czynił/ przepada ízełć grzywien pieniędzy/ połowicę ftronie/ á połowicę Stároście *GroicPorz* dd4v; Ktoryby Stároftá omiefzkiwał czynić Exekucyey/ táki Powodowi przepada pięćdziefiąt grzywien. *UstPraw* A3v, A2, F3, Iv, I3v; A ktoraby ftrona tego kupu nie trzimala, przepada Ie⁸⁰ Msci Panu Woiewodzie Pomorłkie^{mv} złotych polłkich dwadziełcia. *ZapKościér* 1580/4; ktora by strona stronyę ty vgody wytrzymała: a the rzeczy ínowycz chczała: Ma przepadacz Iednaczm wałzyę pywa Gdnanfkego [!] y wola tłuftęgo. *ZapKościér* 1582/35; aiefzlyby ná ktory rok iemv niebeło wydano 25 grziwienek, thedy mv przepadaią takowáll ísummę 25 mar. *ZapKościér* 1587/71, 1580/4, 7v, 1582/34, 36v, 1584/45 (14); *SarnStat* 846, 1161; [*ZapKraak* 1545 1/912; *ZapWpolKości* 1547 2/77]. Cf »winę przepadać«.

przepadać na co (7): A gdzieby się zlie na przeciw iey zachoualo ktore fnich. przepada na miafto wźitek grunth i zbudowaniem. *ZapKościér* 1579/1v, 1582/34, 1585/62v, 1586/68, 1587/71v. Cf »winę przepadać«.

cum inf (1): jeśližeby też tego nań nie dowiodł, tedy też temu sędziemu taką summę przepada także zapłacić *Diar* 96.

Zwroty: »gardło przepadać« = *zostać zabitym* (1): ktora by strona: stronye Iakim slowyem albo yaką grołzbą [*brak orzeczenia*]: a bela By, przelzwaczona Ta gardlo przepada *ZapKościér* 1582/30.

»winę (a. winy [*jaką sumę*]) (a. poenam [*jakiej sumy*]) przepadać« [*w tym: komu* (18), *na co* (2), *za co* (1)] = *poenis esse obnoxium JanStat* [*szyk zmienny*] (35): bo w Práwie gdziekolwiek będziefz czytał o winách/ kthore ftroná zá iáki wyftępek przepada/ wźędi naydziefz nápiřano: [...] *GroicPorz* d3v; A ilekroć [*dłużnik*] fkazaniu Sądownemu dofyc nieuczyni/ tyle kroć Sędziemu zwykłą winę przepada. *GroicPorz* r2, b4, c3v [2 r.], o2v, p4v, x2 (11); ktemu ten co ráni/ przepada ránnemu winy trzy grzywny. *UstPraw* D3v; Kto w cudzym gáiu wrábi dąb godny do ośi/ [...] tákowy temu czyi ieft gay przepada winy trzy grzywny *UstPraw* E4, A2, A3v, B2v, Dv, D4v (11); O cudzołoftwo męłzczyzny karano wálálżeniem/ á niewiáfty gárdłem iáko ty ktore troię winę przepadały/ to ieft/ płod tym zarázáiác/ męža zdradzáiác/ wiaré wzgardzáiác. *BielKron* 9v; *KochPs* [217]; a ktora by strona te vgodę znowyła ta strona przepada wyny tak panu Iako y naratus ya[ko] 10 slotych wegerłkych *ZapKościér* 1582/29, 1582/8v, 1580/16v, 1583/37; *KochFr* [135]; A któryby íe *contrarium* ważył vczynić/ *poenam centum marcarum* [...] przepada. *SarnStat* 292; A ktoby tákowęgo Mytniká [...] brónić [...] chćiał/ [...] powinien [...] winę tyśiąć grzywien Monéty Polłkię przepadać Aktorowi/

y łądowi *SarnStat* 391 [*idem* 402], 77, 402, 504, 803, 1169; Kto łątuką/ ábo kupnem/ ná wrzędę wchodził [...] Ten bywał práwnie karan od Rzymiánow onych; Przepadał pewną winę/ ńto złotych czerwonych. *KlonWor* 16; [*SzczerbSpecSax* 3 (*Linde*), 13 (*Linde*)].

[»[ile] ku zapłaceniū przepadać«: [*Stanisław Iwan i Waclaw Korzonowski*] zapissuyą sie [...] themu wsithkyemu dossicz czynycz pod zakladem syedmysed zlothich [...] ku zaplaczenyu przepadayancz *ZapKrak* 1544 1/686.]

Przen: O karze zasądzonej przez Boga (1) : [*Chrystus mówi*]: A ty káz Połle pomilczecz Iż też będą drudzy łąyffecz Co wiecz taczī przepadayą Co o Pana mało dbayą *RejKup* ee3v.

7. Być zasądzanym (1) :

Fraza: »[na kogo] by miała przepadać każń« (1): Ale y ná Sędzie Ziemkié *in vltiori Proceffu*, czemuby nie miałá przepádác tá każń, gdyby byli niedbálémi w czyniéniu Exequutiiéy. *SarnStat* 801.

8. *Przestawać [inf]* (1) : Nexu obligare, Tym obyczáyem zápiśác/ áby przepádál być włálnym/ á niewolnikiem tego v którego pożyczā yesli ná czās nie záplácý. *Mącz* 244b.

Synonimy: 1. przebywać, przechodzić; 3. przeciskać się, przenikać; 5. dździć, kropić; 6. płacić.

Formacje współrdzenne cf 2. PAŚĆ.

Cf **PRZEPADAJĄCY, PRZEPADANIE**

LWil